

Generál Robert Edward Lee

Nijakého iného generála v dejinách tak neobdivovali jeho vojaci a zároveň nepriatelia. Vďaka nemu dokázal v Americkej občianskej vojne Juh dlho vzdorovať početnej aj materiálnej prevahe Severu.

Protivníkov desil a porážal vďaka svojim strategickým schopnostiam a odvahe riskovať. Dnes patrí k ikonám amerických dejín. Robert Edward Lee sa narodil 19. januára 1807.

Talentovaný matematik

Otec budúceho generála Henry bol hrdinom revolučných vojen proti Británii. Jeho predkovia patrili k prvým osadníkom vo Virgínii, matkini k najbohatším plantážnikom.

Malý Robert mal len 11 rokov keď mu zomrel otec, ktorý po sebe zanechal množstvo dlhov. Chlapec sa napriek veľkému talentu na matematiku vydal po jeho stopách a v roku 1829 absolvoval ako druhý najlepši študent v ročníku vojenskú akadémiu vo West Pointe

Nečudo, že ako mladý vojenský inžinier začínal kariéru pri technických jednotkách, ktoré stavali vojenské stavby a opevnenia. Získal tu skúsenosti, ktoré zúročil už v Americko-mexickej vojne v rokoch 1846-1848.

Mapoval terén a navrhoval trasy amerických vojenských útokov. Po víťazstve, ktoré dalo Spojeným štátom ich dnešný územný rozsah, si vyslúžil hodnosť majora.

Po vojne vyučoval vo West Pointe. Od roku 1855 sa stal podplukovníkom a krátko pôsobil v Texase, kde si vyskúšal bitky proti Apačom a Komančom.

Už v roku 1831 sa Lee oženil s Mary Custisovou, ktorá pochádzala z rodiny manželky prezidenta Washingtona Marthy. Mali spolu sedem detí. Vyženil aj Arlingtonskú plantáž na brehu rieky Potomac, z ktorej bol nádherný výhľad na hlavné mesto USA.

Generál s tromi hviezdikami

Stupňujúci sa konflikt medzi priemyselným Severom a Juhom, ktorý využíval prácu čiernych otrokov, vyvrcholil v roku 1861 po zvolení Abrahama Lincolna za prezidenta. Otrokárske štáty začali opúšťať Úniu. Lee, ako vojak verný svojej vláde ich postup odmietal napriek tomu, že aj na jeho plantáži pracovali otroci. Postoj zmenil, až keď v apríli vyhlásila odtrhnutie od Washingtonu rodná Virgínia. Odmietol ponuku stať sa veliteľom federálnych síl a vstúpil do služieb Konfederácie.

Jej prezident Jefferson Davies ho hneď vymenoval za generála. Lee však až do konca vojny nosil na uniforme namiesto piatich generálskych len tri hviezdičky plukovníka, čo bola jeho najvyššia federálna hodnosť. Na začiatku konfliktu, ktorý sa

stal prvou modernou vojnou s opakovacími puškami a využívaním železníc, pôsobil ako Jeffersonov poradca.

V marci nasledujúceho roka utrpel ťažké zranenia generál Joe Johnston. Veliteľom severovirgínskej armády sa stal namiesto neho Lee. Jeho úlohou bolo brániť armáde Únie pod velením generála Georgea McClellana v postupe na hlavné mesto Konfederácie Richmond. Federalistov porazil najskôr v Sedemndňovej bitke a následne ich pri Manassase prekvapil drvivým bočný úderom a zahnal naspäť k Washingtonu.

Sever proti Juhu

V druhej polovici roka sa Lee pokúsil preniesť vojnu na územie Únie. Dúfal, že sa tak podarí dosiahnuť uznanie Konfederácie v zahraničí. Napriek tomu, že náhoda prezradila jeho plány McClellanovi, ten nedokázal zúročiť v bitke pri Antietame ani dvojnásobnú prevahu a Lincoln ho odvolal. Pre ťažké straty sa však musel stiahnuť aj Lee.

V decembri 1862 porazil Lee aj nového veliteľa „modrokabátnikov“ Ambroseho Burnsidea, ktorého jednotky stratili dvakrát viac mužov. Svoje najväčšie víťazstvo dosiahol v máji nasledujúceho roka nad vojskom Joea „Bitkára“ Hookera pri Chancellorsville.

V lete sa Lee znovu pokúsil poraziť severanov na ich území. V bitke pri Gettysburgu v Pensylvánii ho však šťastie opustilo. Napriek odporu podriadených hodlal rozhodnúť útokom na stredovú líniu protivníka, zámer sa však skončil katastrofou. Južanská armáda utrpela obrovské straty, z ktorých sa už do konca vojny nespamätala.

V roku 1864 prevzal velenie armády Únie Ulysses S. Grant. Odpor južanov už neplánoval zlomiť jedinou rozhodujúcou bitkou, ale pomalým sústredeným tlakom. Materiálna prevaha Severu sa naplno prejavila. Juh navyše nebol schopný nahrádzať straty. Po dvojročnom zúfalom úsilí ponúkol Lee v apríli 1865 Grantovi kapituláciu.

Po vojne Lee prijal post prezidenta Washingtonovej univerzity v Lexingtone, ktorý zastával až do smrti v roku 1870. Jeho narodeniny sú dnes sviatkom vo viacerých štátoch na juhu Spojených štátov.

